



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De principio Missæ, & Confessione facienda. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40214

transire ante Altare sanctissimi Sacramenti, fiat, vt supra, in Missa priuata; sed Celebrans semper detegat caput, quia non gestat Calicem, & genuflectat medius inter ministros, qui & eadem cum eo præstare debent.

6 In Missa Pontificali omnia seruentur, vt in Pontificali & Cerimoniali Romano ordinatur: cuius Pontificalis ordinem Episcopus nunquam prætermittat, quandocumque cum Diacono & Subdiacono paratis celebrat.

Fortasse & nos dabimus in lucem proprias Notas in Rubricas Pontificalis & Cerimonialis Romanorum. Verùm de Missa Pontificali nihil habet amplius Pontificale modernum, post editionem Cerimonialis Episcoporum, in quo tradita est integra Pontificalis Missa: quare in præcedentibus & sequentibus, pro Pontificali intellige Cerimoniale Episcoporum.

De principio Missæ, & Confessione facienda. III.

1 Sacerdos cum primum descenderit ad infimum gradum Altaris, conuertit se ad ipsum Altare, vbi stans in medio, iunctis manibus ante pectus, extensis & iunctis pariter digitis, & pollice dextro super sinistrum posito in modum Crucis, (quod semper seruetur quando iunguntur manus, præterquam post consecrationem) detecto capite, facta prius Cruci vel Altari profunda reuerentia, vel, si in eo sit tabernaculum sanctissimi Sacramenti, facta genuflexione, erectus incipit Missam.

d Ad infimum gradum. Idem significat, quod infra dicitur num. 4. ante infimum gradum.

e Iunctis manibus.] Meminit Nicol. Roman. Pontif. ad Conf. Bulgarorum rescribens, de constrictis ante pectus manibus in oratione; & ait, fieri humilitatis gratia, quia in Evangelio (Matth. 22. ligatis manibus) reproborum manus ligari reperiuntur, quasi dicat orans: Domine, ne ligari manus præcipias, quia ecce iam eas ligavi, & ecce in flagella pa-

ratus sum. Hac ille. Item iunctio manuum deuotionem significat, Durand. lib. 4. cap. 7. supplices etiam manus indicant, supplicio destinatas esse.

f Pollice dextro super sinistrum posito in modum Crucis.] Ita Burchardus, Quadrat iunctioni manuum, secundum prædicta: nam forma hæc & signum Crucis excitant ad humilitatem & deuotionem; & videtur hoc ritum quasi formari nodus vinculi manuum, de quo paulò ante.

2 Si celebraturus sit coram Summo Pontifice, sistit se in infimo gradu Altaris à cornu Euangelij ante ipsum Pontificem, vbi genuflexus expectat: accepta benedictione erigit se, & stans aliquantum versus

ad Altare, incipit Missam. Si autem sit ⁱ coram Cardinale, Legato Sedis Apostolica, aut Patriarcha, ^l Archiepiscopo, & Episcopo ^m in eorum residentijs, vel loco iurisdictionis, stans in infimo gradu à cornu Euangelij ut supra expectat: dato signo, facit profundam reuerentiam Prælato, & versus ad Altare incipit Missam.

g *A cornu Euangelij.*] Eò quia Summus Pontifex occupare debet locum medium ante Altare, utpote nobiliorem. idem locus debetur & alijs Prælatis. Minister autem erit in cornu Epistolæ. Si verò locus non capiat Prælatum in medio, nihilominus Celebrans prædicto in cornu Missam incipiat.

h *Accepta benedictione.*] A Papa perit Celebrans benedictionem, non ab alijs inferioribus Papæ, quibus profundè tantum inclinatur caput, quia vestibus paratus est Sacerdotalibus; illi verò etiam genuflectit tamquam summo Sacerdoti.

i *Coram Cardinale.*] Addit *Burchard.* in loco sui Tituli, seu Cardinalatus. sed verè ubique terrarum Cardinales aliquam iurisdictionem habent, & summam in toto Orbe præminentiam, ex *Carism. Episcop.* lib. 1. cap. 4. tamquam Consiliarij Papæ unde & ubique Mozettam, seu Birram lacernum induunt, indicium iurisdictionis; & est (colore rubeo excepto) vestis Episcopalis, apud *Baron.*

de sancto Cypriano an. 261. Plura de Birro Gabriel Pernottus in *Histor. Tripartita Can. Reg. lib. 1. cap. 22.*

l *Archiepiscopo.*] In tota eiusdem Prouincia; in qua idcirco & ipse Mozettam induit.

m *In eorum residentijs.*] Episcopis datur hic honor in Ecclesijs, etiam Regularium & exemptis, intra suas dioceses, in quibus usum habent Rochetti nudi & Mozettæ, quæ sunt plenariæ iurisdictionis indicia.

Docet *Microl. cap. 22.* Sacerdotem sacrificaturum debere se inclinare Episcopo pro licentia celebrandi; id est, si proprius est Episcopus.

Cum alijs Principibus & Prælatis debet Sacerdos ita se gerere, ut eos quidem honoret, sed parcius quam prænominos in Rubrica, puta, antequam accedat ad Altaris gradus, Calicem tenens manibus, ut supra, sese illis inclinet, capite tecto, profundè, & profundius pro dignitate personarum. Idem præstare poterit in fine Missæ recedens ab Altaris gradibus, dum adhuc est in plano Capellæ.

3 *Si autem solemniter celebrat coram Summo Pontifice, aut alio ex Prælatis prædictis in Ecclesijs eorum iurisdictionis, stans à sinistris Prælati facit cum eo Confessionem, & alia seruat, ut in Pontificali & Cerimoniali Romano ordinatur.*

Etenos alias. Superfluit, ut diximus, verbum illud Pontificali.

4 *Stans igitur Celebrans ante infimum gradum Altaris, ut supra, producens manu dextra à fronte ad pectus signum Crucis, dicit intelli-*

intelligibili voce, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Et postquam id dixerit, non debet advertere quemcumque in alio Altari celebrantem, etiam si Sacramentum eleuet, sed continuatè proseguere Missam suam vsque ad finem. Quod item obseruatur in Missa solemni, & simul^r etiam à Ministris.

n *Ante infimum gradum.*] Variatur locutio, sed res eadem, id est, in plano.

o *Signum Crucis.*] Ante omnem actum manus pingat Crucem, s. Hieronym. Epist. 22. ad Eustoch. cap. 16. & manus dextra, ex Iustino Martyre ad Orihod. Resp. ad quest. 118. & manus plena, hoc est, quinque digitis, ad quinque Vulnera Christi significanda, Durand. lib. 4. cap. 46. sed tribus digitis signum Crucis exprimentum esse, quia sub inuocatione Trinitatis imprimitur, aiebat Innocent. III. lib. 2. cap. 45. memorat Leo IV. Epist. ad Episcopos: ita ut manus à superiori descendat in inferius, & à dextra transeat ad sinistram; quia Christus

de Cælo descendit in terram, & à Iudæis transiit ad Gentiles. Quidam tamen, subdit ille, à sinistra producunt in dextram (quod nos hodie præstamus) quia de miseria transire debemus ad gloriam, sicut & Christus de morte transiit ad vitam. Hac Innocentius. vbi etiam habes inuocationem Trinitatis: *In nomine Patris, & Filij, &c.*

p *Etiam à Ministris.*] Intellige de Ministris paratis, non de inferioribus. Sed expediret Missas priuatas facere procul ab Altari vbi Missa fit solemnis; vel omittere pulsationem campanulæ ad eleuationem, iudicio prudentis Sacristæ.

5 *Cùm seipsum signat, semper sinistram^r ponit infra pectus: in alijs benedictionibus cùm est ad Altare, & benedicit oblata, vel aliquid aliud, ponit eam super Altare, nisi aliter notetur. Seipsum benedicens, vertit ad se palmam manus dextræ, & omnibus illius digitis iunctis & extensis à fronte ad pectus, & ab humero sinistro ad dextrum, signum Crucis format. Si verò alios, vel rem aliquam benedicit, paruum digitum vertit ei cui benedicit, ac benedicendo, totam manum dexteram extendit, omnibus illius digitis pariter iunctis & extensis: quod in omni benedictione obseruatur.*

Eadem omnia Burchardus.

q *Ponit infra pectus.*] Ita, ut sinistra manus sit extra terminos Crucis à dextra impressæ, sed tamen supra Cingulum eam ponat. Reliqua patent, & habentur apud Innocentium III. citato loco. Cur autem benedicens alijs rebus in Altari, ponat si-

nistram super Altare, causam dabitur *infra tit. 7. num. 5.* nam in utroque hoc casu non decet sinistram manum suspensam quasi in aëre teneri; sed deponi debet, ut quiescat, cum proportione tamen ad terminum, ad quem mouetur dextra: & hæc docent Rubricæ.

6 Postquam dixerit, *In nomine Patris, &c.* ut supra, iungens iterum manus ante pectus, pronuntiat clara voce Antiphonam, ^r Introibo ad Altare Dei. Minister verò retrò post eum ad sinistram genuflexus (& in Missa solemni Ministri hinc inde stantes prosequuntur) Ad Deum qui letificat iuventutem meam. Deinde Sacerdos eodem modo stans incipit, & prosequitur cum Ministro, vel Ministris, alternatim Psalmum, ^c *Iudica me Deus, usque ad finem, cum Gloria Patri.* Quo finito, repetit Antiphonam, *Introibo, cum Ministris, ut supra.* Qui Psalmus ^t numquam prætermittitur, nisi in Missis Defunctorum, & in Missis de Tempore, ^u à Dominica Passionis inclusivè usque ad Sabbatum sanctum exclusivè: in quibus semel tantum dicta Antiphona, *Introibo, cum Ministris, ut supra, Sacerdos statim subiungit V. Adiutorium nostrum, &c. ut infra.* cum in fine Psalmi dicit, *Gloria Patri, &c. caput Cruci inclinat.*

^r *Introibo ad Altare Dei.*] Habet Ambros. lib. 4. de Sacram. cap. 2. & docet solitum dici Microl. cap. 23.

[*Iudica me Deus, &c.*] Habet Microl. ibidem. & ex Decreto Cælestini dici, assertit Duran. lib. 4. c. 7. cum Platina, qui Martinum Cassinatem citat.

^t *Numquam prætermittitur, nisi, &c.*] Quoniam in Missis Defunctorum, & de Passionis tempore, abstinemus à Versu lætitiæ, *Gloria Patri, & Filio*, quo Psalmus, *Iudica*, concludi debet; ideò Psalmus totus omittitur, præterquam quòd lætitiæ quoque Psalmus est, dum dicitur con-

tra tristitiam, *Quare tristis es anima mea?* at in his calibus non est fuganda tristitia.

^u *A Dominica Passionis.*] Docent aliqui recentiores Hispani, hanc Rubricam servandam esse quoque in Missis Votivis de Cruce, & Passione, tempore passionis; & alteram item, de qua infra, ad *Lauabo*, ut non dicatur *Gloria*. Sed verè dispar est ratio: nam hæc Votivæ sunt, hoc est, non concordant cum officio de Tempore. tum Missa de Cruce discordat etiam in colore paramentorum à tempore passionis.

7 *Repetita Antiphona, Introibo, dextra manu producens signum Crucis à fronte ad pectus, dicit V. Adiutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit celum & terram* Deinde Altari se profunde inclinans, iunctis manibus dicit, ^x *Confiteor Deo, ut in Ordine Missæ: & prosequitur eodem modo stans inclinatus, donec à Ministro, vel Ministris, dictum sit, Misereatur.* Cum incipitur à Ministris *Confiteor*, se erigit; cum dicit, ^y *mea culpa, ter pectus dextra manu percutit, sinistra infra pectus posita.*

^x *Confiteor Deo.*] Liturgia sancti Iacobi à Confessione incipit, Azor. l. 10.

cap. 36. quæst. 1. Damasum autem auctorem facit, quod apud Romanos sic in

in usu, *Radulph. Propos. 23.* Pontianum *Berno de Offic. Miss. cap. 25.* & rectè solet esse iustus in principio accusator sui, *Prouerb. 18.* meminit *Aug.* Confessionis huius *Serm. 48. de Tempore.* Neque addas arbitrio tuo in Confessione hac Patroni nomen, aut alterius Sancti; quia Pius V. hoc expressè concessit Ecclesijs Hispaniarum: ergo non sine Papæ licentia fieri debet additio, *Bulla Pij V.*

y *Mea culpa, ter pectus, &c.* Percutimus pectus, exemplo Publicani *Luc. 18.* quasi peccata intus inclusa contestantes, *ex Cypr. lib. de Orat. Dom.* vel, ac si cogitationes velimus à corde pellere, *ex Hier. in Vita Hilarionis;* vel quia transio pectoris est contritio cordis, *ex Augustino Enarrat. 2. in Psalm. 31.* vel, *ex Ni-*

col. I. cap. 54. ad Bulgar. signamus, quòd in nobis ferimus, antequam Deus feriat: vel flagellis & percussionibus nos dignos fatemur, *ex Euthymio;* vel mundari cor optamus, & euacuari sordibus, *ex Hier. contra Luciferianos:* vel, vt excitemus cor nostrum, ait *Theophylact.* vel ad placandum iudicem, ultionem de nobis sumimus, *ex Chrysof. Homil. 41. ad Pop.* vel, vt castigemus carnem nostram, qua Deum offendimus, *ex August. in Psalm. 146.* Ab Apostolis ortum habet hic ritus, *ex Nauarr. de Hor. Canon. cap. 4.* inclinationis autem ante Altare, quæ fit in Confessione antequam ascendatur, meminit *Cyprian. Epist. 64.* transionisque pectoris hoc loco ad Confessionem, *August. Sermone 48. de Tempore supra citato.*

8 Si est coram Pontifice, Cardinali, Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in eorum prouincia, ciuitate, vel diocesi constitutis, ubi dicit, vobis fratres, dicat, tibi pater: similiter in fine, ubi dicit, vos fratres, dicat, te pater: quod dicens Summo Pontifici genuflectit, alijs Prælati profunde se inclinât.

9 Cùm Minister, & qui intersunt (etiam si ibi fuerit Summus Pontifex) respondent Confiteor, dicunt, tibi pater, & te pater, aliquantum conuersi ad Celebrantem.

Vide hoc loco dignitatem Sacerdotis, cui coram Papa dicitur à circumstantibus, tibi pater, & te pater.

10 Facta à circumstantibus Confessione, Celebrans stans respondet, ^z Misereatur vestri, &c. Deinde producens manu dextra à fronte ad pectus signum Crucis, dicit, Indulgentiam, &c. (& si est Episcopus, ² accipit Manipulum, osculando illum in medio.) Et stans inclinatus iunctis manibus prosequitur, Deus tu conuersus, & quæ sequuntur in Ordine Missæ, clara voce vsque ad orationem, ^b Aufer à nobis, &c. cùm dicit, Oremus, ^c extendit & iungit manus.

z Missæ

z *Misereatur, &c.*] Habet *Microl.* loco citato, & item, *Indulgentiam*. Ad *Misereatur* Ministri adhuc inclinati manent, sicut ad *Confiteor*; stant autem ad *Indulgentiam*.

a *Accipit Manipulum*] Vide supra quæ diximus tit. 1. num. 6. de *Manipulo Episcopi* pag. 96.

b *Aufer à nobis.*] Habetur hæc

Oratio in *Ordine Romano* post *Litanias* in benedictione *Ecclesie*. quis huc transtulerit, ignoratur.

c *Extendit & iungit manus.*] Extensione manuum quasi colligit Sacerdos astantium corda, iunctione quasi cogit eadem in vnum ad orationem; vnde & clara voce dicit, *Oremus*. ita *Melchior Huclamus de Cerim. Missæ.*

ii *Et tunc, si coram Summo Pontifice, aut alijs Prælati, ut supra, celebret, facta Summo Pontifici genuflexione, alijs Prælati profunda reuerentia, accedit ad medium Altaris ante infimum gradum, & ibi incipit secreto, Aufer à nobis, ut in Ordine Missæ.*

In Missa solemnî Ministri inclinent, percutiant sibi pectus, ut supra; sed ad *Oremus* non diducant manus, quod folius est Sacerdotis inuitantis: ijdem manus semper iunctas teneant à prin-

cipio confessionis vsque ad finem. Signa quoque Crucis sibi adhibeant vnâ cum Celebrante; quod etiam in tota Missa obseruent, excepto Subdiacono, dum Patenam tenet.

De Introitu, Kyrie eleison, & Gloria in excelsis. IV.

i **D**Um dicit, *Aufer à nobis, &c.* Celebrans iunctis manibus ascendit ad medium Altaris, & ibi inclinatus, manibusq; item iunctis super eo positis, & ita, ut digiti parui dum taxat frontem, seu medium anterioris partis tabule seu mensæ Altaris tangant, residuo manuum inter Altare & se retento, pollice dextro super sinistrum in modum Crucis posito (qua omnia semper obseruantur, cum manus iunctæ super Altare ponuntur) secreto dicit, *Oramus te Domine, &c.* & cum dicit, *Quorum reliquæ hîc sunt,* osculatur Altare in medio, ^c manibus extensis æqualiter hinc inde super eo positis: quod semper seruatur quando osculatur Altare: sed post consecrationem pollices ab indicibus non disiunguntur. In omni etiam deoscultatione siue Altaris, siue libri, siue alterius rei, ^e non producitur signum Crucis pollice vel manu super id quod osculandum est.

d *Osculatur Altare.*] Meminit *Iustin. in fin. Apol. 2.* osculi Altaris inter orandum, in signum venerationis. Hoc autem loco fit, ex *Innocent. III. lib. 2. cap. 15.* ut sicut Altare Christum designat, ita Sacerdos meminisse debet desiderij & amoris sponsæ,

Osculetur se osculo oris sui, ibid. Est etiam osculum signum reuerentiæ, vnde *Esther* osculabatur apicem virgæ Regis. Caueat ergo, ne audiat Celebrans vocem illam, *Osculo filium hominis tradis?* *Duran. lib. 2. cap. 57.* caueat item, ne osculetur à latere Altaris